

REDACTOR
DR. ALEXANDRU RUSU

REDACTOR
BLAJ

MANUSCRISURILE
— INAPOIAZĂ.

Cluj

Biblioteca „Universităţii”

UNIREA

ABONAMENTUL

Pe un an 120 Lei

Pe 6 luni 60 Lei

Pe 3 luni 30 Lei

Numărul 3 Lei

Pentru inserate se plătesc 4 lei de şir garmond
La publicările ulterioare
se socoteşte taxa jumătate

Foaie bisericească-politică. — Apare în fiecare Sâmbătă.

Memoriul Goldiş

— Comentariile unui membru al partidului naţional *) —

Ceice cunosc faimosul memoriu Goldiş, de care s'a vorbit şi scris atât de mult în timpul din urmă, ştiu, că în afară de unele inexactităţi istorice şi o seamă de critici nedrepte la adresa „conducerii” partidului naţional, nu cuprinde decât un fel de auto-apreciere a activităţii sale, prin care dl Goldiş - nemulţămîntul, aduce elogiul dlui Goldiş - omul politic. Deşi adresat dlui Maniu, terminându-se cu un fel de ultimatum către dânsul, acest memoriu afirmativ n'a ajuns încă nici până în ziua de astăzi în mâinile dlui Maniu, dar fiind tipărit în mai multe exemplare, a fost trecut, în schimb, din mână în mână, începând de la dl ministru Constantinescu, regizorul de scenă al comediei politice care se joacă, până la Sandu Hodoş, „marele meşter al scrisului românesc” de pe malul Someşului rece.

Nu cunoaştem motivele, cari l-au îndemnat pe d. Goldiş să întârzie cu predarea ultimatumului, le bănuim însă şi le vom arăta mai la vale. Deocamdată constatăm, că acest ultimatum până acum cel puţin a fost iscălit numai de dnii Lupaş şi Lepădatu, dar şi aceştia l-au iscălit mai mult de teama unui reproş de inconsecvenţă morală, decât din convingerea, că expunerea istorică a memoriului ar cuprinde adevăruri ireproşabile.

Când a izbucnit conflictul Goldiş?

Conflictul Goldiş n'are caracterul crizelor acute. Este o boală cronică, a cărei origine trebuie căutată în caracterul dlui Goldiş şi a cărei dată de urzire se fixează cu mult înainte de război. Dl Goldiş avea de mult velleităţi de parvenire şi nu odată ajungea în contradicţie cu oamenii dela conducerea partidului şi cu colegii săi din comitet. Să ne amintim numai de articolul înguresc al dlui Goldiş apărut în „Tribuna” la adresa contelui Tisza, de crizele interne dela „Românul”, de opinia sa separată în chestiunea tratatelor cu Tisza şi atâtea alte conflicte, cari toate au fost aplanate, potolind „nemulţămirea” mereu renăscută a dlui Goldiş. Dela Unire încoace apoi situaţia dlui Goldiş în partid a devenit tot mai ciudată, conflictele se urmau aproape lună de lună, „supărările” nu mai conteneau.

Conflictul n'a izbucnit deci în toamna trecută. Ceeace s'a întâmplat la Sibiu, a fost, din partea dlui Goldiş, o inscenare abilă şi o coincidenţă voită, iar nu o acţiune unitară a „nemulţămîntilor”, a căror „şef” se pretinde dsa.

*) Considerând, că acţiunea politică mai recentă a dlui Goldiş are însemnate dedesubturi confesionale, cari interesează în cea mai deplină măsură pe cititorii acestui organ, am socotit că e bine să jertfim câteva coloane din acest număr pentru lămuririle preţioase, pe cari un bun cunosător al frământărilor din partidul naţional — căruia îi lăsăm întreagă răspunderea pentru exactitatea lor — ni le-a pus la dispoziţie. Sunt lucruri în mare parte încă necunoscute, cari credem că e bine să nu mai rămână ascunse. Şi aceasta cu atât mai mult, că ele ne dau bune temeiniri de orientare pentru atitudinea politică din viitor a conducătorilor bisericii noastre.

N. Red.

Consfătuirea dela Sibiu.

Nemulţămîntul şi schimburi de vederi sunt în orice partid politic, chiar şi dacă partidul nu este democrat, cum este cazul partidului naţional. Pentru mentalităţi deprinse ca sectarism şi tiranie de partid, aceste frământări apar ca semne premergătoare ale unei descompuneri, în realitate nu sunt însă decât pour-parlouri politice, cari nu numai că nu sunt păgubitoare pentru partid, dar trebuiesc de dreptul organizate, căci în definitiv ele întăresc morală partidului.

Câţiva aderenţi ai partidului naţional, fruntaşi în acest partid, s'au întrunit astfel în Sibiu, cu prilejul congresului bisericesc, pentru a discuta şi politică. Aceste discuţiuni păreau naturale şi utile în mintea oricărui om pasionat de politică, deoarece situaţia critică de azi incurajează diferite curente de nemulţămînt şi astfel era lucru firesc, că aceia, cari poartă răspunderea pentru atitudinea partidului naţional, să prindă ocazia pentru a trata în mod confidenţial diferitele chestiuni actuale.

Apariţia dlui Goldiş la aceste consfătuiri, aranjată cu multă dibăcie în așa fel, că nu el ci alţii îl împing înainte, n'au alt nex cu zburciunile ce se manifestau la cei întruniţi, decât manevra dlui Goldiş şi a clicei din jurul lui, de a capitaliza nemulţămînturile latente şi a se afişa de stindardul unui curent, care s'a născut din imbolduri, ce n'aveau nimic, sau foarte puţin, comun cu scopurile dlui Goldiş. Dovadă, că nu propunerea oamenilor puşi la cale de d. Goldiş a fost primită, ci alta, mult mai moderată, şi că nu s'a votat nici o moţiune așa după cum s'a contemplat. Apoi, că chiar d. Dionisie Roman, care a lansat propunerea ce s'a primit, a declarat ulterior, că cei întruniţi la Sibiu nu doreau nici pe departe decapitarea dlui Maniu sau a dlui Vaida, şi cu atât mai puţin părăsirea partidului.

Dl Goldiş n'a fost mulţumit cu acest rezultat „platonice” al conferenţei, dar cu atât mai puţin a fost mulţumit d. Constantinescu, care fiind prezent la Sibiu a privit, de după culise, desfășurarea evenimentelor.

Dezideratele celor 28.

Deoarece la consfătuirea dela Sibiu nu s'a primit nici o moţiune în scris, ci s'a lăsat în sarcina unei delegaţii de patru — a cărei preşedinte fusese ales d. Branişte — să expună dlui Maniu „dorinţele” întrunirii, trebuie să ne mărginim a discuta acele deziderate după expunerea făcută de d. Branişte.

Se cereau următoarele:

1. O schimbare în conducerea partidului în felul ca partidul să fie condus de un directorat, în care să fie dd. Maniu, Goldiş şi un domn din vechiul regat.
2. Un rol mai preponderant pentru d. Goldiş în partid.

3. Mai multă atenţiune pentru elementul ortodox.

4. Reorganizarea „Patriei”, organul oficial al partidului, şi garantarea, că în el nu se vor mai plasa atacuri la adresa preoţiei ortodoxe.

5. Încheierea unui acord cu partidele din opoziţie, în primul rând cu partidul ţărănesc.

Dorinţele acestea au fost adresate nu comiterului, ci direct dlui Maniu, care a răspuns cam următoarele:

N'are nimic în contra, ca cu prilejul reorganizării partidului, d. Goldiş să fie ales ca şef al secţiunii din Ardeal. Din partea sa va sprijini această dorinţă.

N'are nimic împotriva, că în locurile vacante în comitet să fie aleşi aderenţi de al partidului de confesiune ortodoxă.

Consimte la eliminarea atacurilor îndreptate împotriva preoţiei ortodoxe (atacuri izolate) şi nu are nimic împotriva să fie ales un comitet, compus în majoritate de ortodocşi, cu menirea să controleze direcţia presei partidului.

Este gata, atât dsa, cât şi conducerea actuală — acum, ca şi în trecut — să încheie acord cu celelalte partide din opoziţie. Dacă un asemenea acord nu s'a încheiat până acuma, vina nu este a partidului naţional. Şi toată lumea ştie, că dacă nu s'a realizat fuziunea cu partidul ţărănesc, vina este a ţărăniştilor, cari căleţind condiţiunile odată primite, au voit să-i impună pe d. Stere la conducere şi au cerut decapitarea foştilor democraţi din vechiul regat.

În ce priveşte directoratul, d. Maniu nu l-a acceptat, argumentând, foarte corect, că sau este bun dsa de preşedinte şi atunci nu e nevoie de tutelă, sau nu este bun şi atunci să aleagă partidul alt preşedinte, dar sistemul de conducere sovietică nu-l admite, căci acela a dat greş.

Metoda dlui Goldiş.

Primind d. Goldiş acest răspuns a fost foarte nemulţumit. Răspunsul corect şi împăciuitor al dlui Maniu a tras peste calculele sale abile. Şiret, cum este, Goldiş a văzut, că odată dezideratele de ordin confesional şi politic acceptate, cele ce priveau la schimbarea conducerii partidului nu vor stârni un ecou satisfăcător în opinia publică. De altă parte oamenii, în primul rând „nemulţămîntii”, desmetecindu-se după operaţia dela Sibiu, au văzut clar şi au înţeles dedesubturile acestei acţiuni de primenire. Oameni de mare valoare şi idealişti, ca dd. Branişte, Valer Moldovan, Zosim Chirtop, Pahone ş. a. au înţeles, că nu se pot preta la roluri de saltimbanci politici. Ei, cari în toată viaţa lor au luptat cu multă abnegaţie şi cu un desăvârşit spirit de jertfă, nu puteau acum să-şi renege trecutul lor atât de frumos, devenind unelte în mâinile unui Constantinescu, sau Goga. Şi iată, că dintr'odată „nemulţămîntii” dlui Goldiş, dacă au rămas nemulţămînti, totuşi n'au devenit gardiştilor lui, cum îşi închipuiau unii naivi.

Aşa s'a întâmplat, că adunarea „Astrei” dela Arad a trecut fără să se producă ruptura.

Dar d. Goldiș, se vede, nu mai putea da înapoi. O retragere ar fi fost egală cu o pierdere zdrobitoare. Și atunci dsa compune *un memoriu* pentru al inmanoa dlui Maniu.

Metoda aceasta de luptă a dlui Goldiș nu este însă nici *corectă*, nici *prudentă*.

Nu este *corectă*, fiindcă vicepreședintele unui partid ar trebui să caute realizarea unui program de reorganizare și de schimbare a tacticii, în cadrele organizațiilor partidului. A convoca întruniri secrete, a redacta memoriu și a duce acțiune în presa străină împotriva conducerii din care faci parte, nu este o metodă admisibilă într'un partid politic democrat, nu se obișnuiește între oameni loiali. Dar nu e *corectă* nici în fond, căci este absolut inoportun, ca tocmai atunci, când situația guvernului este mai zdruncinată, să pornești asemenea mișcări, cari nu pot decât slăbi autoritatea partidului tău, întărind poziția adversarilor politici.

Dar nu este nici *prudent*, ea tocmai d. Goldiș, care combate oculta în partid, să încerce prin mișcări oculte să-și valideze pretenziunile sale, chiar presupunând că acelea ar fi juste. Căci, sau majoritatea partidului este de părerea dlui Goldiș și atunci nu înțelegem pentru ce d. Goldiș se ferește de discutarea deciziunilor sale în cadrele organizației partidului, sau majoritatea partidului nu acceptă aceste revendicări și atunci nu înțelegem baza morală a pretenziunilor formulate în ultimul.

Ce cuprinde faimosul memoriu?

El are trei părți distincte. Întâiu o *expunere istorică*, mai bine zis o critică la adresa conducerii partidului, apoi se înșiră *meritele dlui Goldiș* și ofențele ce i-au fost aduse din partea conducerii partidului și pe urmă se formulează *unele desiderate cu caracter de ultimul*.

În *partea istorică*, d. Goldiș acuză conducerea partidului de următoarele:

1. Inconsecvență politică.
2. Lipsă de sentiment dinastic: neparticiparea la încoronare și la botezul principelui Mihail.
3. Îscălirea tratatului de pace.
4. Nealegera dsale de președinte al Constituantei.
5. Păținirea elementului unit în partid, al cărui președinte toți au fost uniți.
6. Eșuarea acordului cu partidul averescan.
7. Neîncheierea acordului cu partidul liberal.
8. Zădărnicierea fuziunii cu partidul țărănesc, subliniind, că fuziunea a fost zădărnicită din partea dlui Maniu pentru motive personale.
9. Trimiterea telegramelor de protest către M. Sa Regele după alegerile generale.
10. Nepublicarea »Cărții negre« asupra alegerilor.
11. Faptul, că directorul »Patriei« este unit.
12. Refuzul dlui Maniu de-a fi primministru, lăsând ca dl Vaida să formeze guvernul.
13. Fuziunea cu democrații din vechiul regat.

Dl Goldiș arată apoi *meritele sale în viața partidului* și înșiră *jicnirile*, cari i-s-au adus și anume, că n'a demisionat guvernul, când dsa n'a fost ales ca președinte al Camerei; că d. Maniu a citit o declarație în parlament în urma căreia gen. Averescu a dizolvat Camera, cu toată că dsa făcea parte din guvern; că n'a fost chemat să participe la tratativele cu liberalii; decât numai atunci, când s'a știut, că n-o să se poată încheia acordul; că s'a denunțat fuziunea, cu toate că dsa a stabilit punctele de fuziune.

În sfârșit prezintă conducerii partidului următoarele *desiderate-ultimat*:

1. Instituirea unui directorat de 5 membri.
2. Ca dsa să fie numit primul vicepreședinte, și ca nici un pas să nu se mai poată face în partid fără aprobarea dsale.
3. Ca director al ziarului »Patria« să fie numit d. Lupaș și direcția ziarului să fie compusă din 6 persoane și anume dd. Lupaș, Lepădatu, Onișor, Silviu Dragomir și alți doi, pe cari să-i numească d. Maniu împreună cu d. Goldiș.
4. Să se încheie un acord cu opoziția și să se ratifice fuziunea cu țărăniștii.

Pe marginea memoriului.

Dupăcum reiese din această schițare, memoriul prezintă un elaborat atât de confuz și imposibil chiar ca bază de discuție, încât nu se poate nici măcar comenta după un sistem oarecare, și de aceea vom cere să grupăm observațiunile noastre după anumite chestiuni mai importante, relevate într'ansul.

Partidul național și uniții.

Privind situația reală, trebuie să constatăm că de fapt, aproape toată preoțimea și intelectualitatea unită se găsește în tabăra partidului național. Dar asta ne pare firesc, căci în Ardeal covârșitoarea majoritate a populațiunii, deci și o mare parte a preoțimei ortodoxe, o covârșitoare parte a intelectualilor ortodocși și aproape totalitatea țărănimii de ambele confesiuni sunt aderenții partidului național.

Aceasta nu s'a negat nicicând. Dar cu toate că în Ardeal majoritatea partizanilor noștri sunt uniți, totuși: a) majoritatea membrilor fostului Consiliu dirigent; b) majoritatea secretarilor generali ai aceluia; c) majoritatea membrilor din guvernul Vaida; d) majoritatea candidaților de deputați și senatori; e) majoritatea deputaților și senatorilor aleși; f) majoritatea membrilor din comitetul executiv și din comitetul de 100, au fost, respective sunt, de *confesiune ortodoxă*. — La ziarul »Patria« majoritatea redactorilor au fost ortodocși. Majoritatea foștilor prefeți au fost ortodocși.

În ce privește pe foștii președinți ai partidului (Ioan Rațiu și George Pop de Băsești), de fapt ei au fost uniți, dar noi un om cu minte trează nu va susține, că anume au fost aleși, fiindcă au fost uniți.

Iar pe d. Maniu l-a propus la președinția Consiliului dirigent actualul mitropolit-primat ortodox, și la președinția partidului l-a candidat tocmai d. Octavian Goga, iar atunci când d. Maniu demisionase dela președinție în anul 1920, însuși d. Goldiș îl rugase cu insistență să rămână și pe mai departe președintele partidului. Și acelaș d. Goldiș vine astăzi și face cap de cauză din împrejurarea, că d. Maniu este unit și totuși este președinte partidului!

Biserica unită, și în primul rând Blajul, n'a obținut nici un favor dela Consiliul Dirigent și dela guvernul Vaida, — nici măcar o *decorație pentru un membru al clerului*. În schimb guvernul liberal a acordat mitropoliei, seminarului teologic, școlilor din Blaj, favoruri importante și a conferit multe decorații. Toți membri guvernului liberal au donat pentru »Institutul Recunoștinței« sume frumoase, iar d. gen. Moșoiu a acordat din bugetul statului un ajutor de 400,000 Lei pentru reafacerea Blajului.

Judecând după favorurile materiale primite, uniții ar trebui mai curând să sprijinească partidul liberal, care a ajutat neasemănat mai mult Blajul și biserica unită, de cum l-au ajutat guvernele partidului național, sau cel averescan.

Realitatea este deci, că uniții n'au sprijinit partidul național pentru anumite favoruri materiale și că guvernul partidului național n'a protejat biserica unită și Blajul, dupăcum pretinde d. Goldiș, că ar fi făcut-o. Și dacă Blajul și biserica unită aveau și motive serioase și intențiunea de a reclama aceste împrejurări conducerii partidului, n'au făcut-o *tocmai având în vedere păstrarea unei armonii și solidarității cât mai desăvârșite* și pentru a nu atinge susceptibilitatea fraților ortodocși.

Din toate acuzele confesionale rămâne deci una singură adevărată, dar și aceasta fără multă importanță că în ziarul »Patria« s'au strecurat

câteva atacuri răslețe, mai bine zis fraze izolate împotriva unor metode de proselitism ale ortodocșilor. Articolele acelea au fost însă semnate și n'aveau tendință confesională.

Dar în fața acestei situații rămâne, ca fapt indiscutabil, că *toți conducătorii bisericii ortodoxe din Ardeal și o parte considerabilă a preoțimei ortodoxe au făcut jocul averescanilor și al liberalilor*, într'un timp când nici măcar atacurile răslețe pomenite nu existau și cari atacuri poate s'au născut tocmai sub impresia ținutei politice a conducătorilor bisericii ortodoxe. Iar d. Lupaș înainte cu mult, prin anul 1922, la o întrunire politică a partidului național a ținut să jionească adânc pe membri uniți ai partidului, subliniind că *partidul național este un partid acatolic* fiindcă este cu caracter național, până ce catolicismul este cosmopolit și internațional. A această sofistică putea să aibă consecințe grave pentru partidul național, dacă uniții n'ar știut de mai înainte, că p. Lupaș intenționa tocmai să provoace nemulțumirea uniților și că dacă s'ar fi produs o reacțiune oarecare, aceea ar fi servit tocmai scopurilor dlor Lupaș și consoții.

Pentru acestea și pentru alte considerante dacă o ca cineva să poată fi nemulțumit, acei sunt tocmai uniții. D. Maniu, care a fost avocatul mitropoliei din Blaj, care a avut domiciliul real în Blaj și care nici astăzi nu este șters din registrul comunei, nu ține aproape nici un contact cu Bajul. Și, zău, n'ar putea afirma nimeni, că partidul național n'ar avea nevoie de sprijinul preoțimei unite. —

Se face un cap de acuză și din faptul, că directorul ziarului »Patria« d. Ioan Agârbiceanu este unit. Se uită însă împrejurarea, că acela, care a organizat redacția ziarului »Patria« și l-a desemnat pe d. Agârbiceanu pentru postul de director, a fost tocmai unul dintr-unii aderenții dlui Goldiș și anume d. Silviu Dragomir. Dl Ioan Agârbiceanu este primul scriitor al Ardealului, orator desăvârșit, om cinstit din toate punctele de vedere cel mai chemat pentru a conduce un ziar. Așa, că este un deosebit noroc pentru partid, și nu pentru d. Agârbiceanu, că dsa s'a angajat la o slujbă atât de grea și importantă.

Salturile mortale ale dlui Goldiș.

Dl Goldiș acuză partidul național de inconsecvențe și de șovăială. Și asta o face ds care în anul 1913 a fost contra tratativelor contele Tisza, pentru-ca în anul 1914 să devină un aderent al împăciuirii româno-maghiar. Tot timpul războiului dl Goldiș a fost de crâdinta, că biruința va fi de partea Germanilor, tot dsa însă scrie câteva articole iredentiste provocând prin aceasta autoritățile ungare, ca au sechestrat ziarul »Românul«. În toamna anului 1918, d. Goldiș a fost pentru o înțelegere cu lăssi, o înțelegere, care dacă încheia ar fi fost foarte păgubitoare pentru neamul românesc. A trebuit să producă efortări aproape supraomenești dd. Aur-Coama, Ioan Erdelyi și tinerimea, în frunte cu Valer Roman, ca dl Goldiș să cedeze și nici atunci n'a cedat complet, ci numai amânat deciziunea, spunând: »Să așteptăm dl Maniu«. Trece apoi în celalalt extrem »pregătește« adunarea dela Alba-Iulia. Dl Gold n'a aprobat să se iscălească tratatul de pace dar a primit să fie candidat la președinția Camerei și a rămas în guvern. La propunerea dlui Goldiș se accelerează unificarea și desființarea Consiliului dirigent, pentru-ca cu un timp mai târziu tot dl Goldiș să ceară în public crearea »frontului unic ardelenesc« și să se el

jeze ca cel mai pasionat regionalist. In acel timp d. Goldiş este un adversar hotărât al țărăniștilor, fiindcă l-au trântit la alegeri în Arad, pentru-ca astăzi să deie ultimul pentru fuziune. Si atunci nu era chestiunea Stere, deci fuziunea era mai ușor de realizat. Dl Goldiş a fost pentru înțelegere cu averescanii, pentru-că tot dsa să propună apoi un bloc cu liberalii în scopul de a salva țara cu un ceas mai repede de d. general Averescu.

In sfârșit la adunarea comitetului ținută în 26 Sept. 1922, d. Goldiş grăbindu-se, fiindcă discuțiile s'au prelungit prea mult, a ținut să vorbească chiar la început și a terminat astfel: „Eu trebuie să plec, dar ultimul meu cuvânt este, că nu putem merge la încoronare“. După cât știm singur dl Lupas era de altă părere în tot comitetul. Acum tot dl Goldiş acuza conducerea (din care făcea și face parte), că partidul n'a participat la încoronare.

Dl Goldiş zice, că este o greșală a partidului, că d. Maniu a protestat împotriva abuzurilor dela alegeri, pentru-ca tot dsa să-i facă reproș mai târziu, că n'a tipărit „Cartea neagră“ a alegerilor, care știe bine d. Goldiş, că din motive financiare nu s'a tipărit.

Chestiunea regionalismului și a democrațiilor din vechiul regat.

Acela, care este un dușman neîmpăcat al regionalismului și un aderent sincer al unificării sufletești în partid, este d. Maniu. Fiindcă așa a prevăzut, că o unificare cu furca va produce mari nemulțumiri în Ardeal a fost aderentul unei decentralizări administrative. Dl Goldiş a fost acela, care a cerut unificare cu loc și cu fier. Și când a venit generalul Averescu și s'a început unificarea dorită, tot d. Goldiş a cerut „front unic ardelean“ și regionalism până la pânzele albe.

Dl Maniu văzând nemulțumirile, cari creșeau pe zi ce merge și îngrozit de prăpastia înșurării sufletești, pentru a calma spiritele și a pune stavilă regionalismului exagerat, în deosebire de Radici din Croația și de Iuriga în Slovacia, a pregătit terenul pentru fuziune cu partidele din vechiul regat. Unirea cu partidul democrat de sub șefia regretatului Tache Ionescu și cu foștii filipescani a fost o idee fericită, aprobată atunci și de d. Goldiş.

Alegerile parțiale din vechiul regat și mai ales cea din urmă (Covarlu), au dovedit cu risosință cât de puternic este partidul național acolo. Capacitatea foștilor tachisți, energia și idealismul dlui Filipescu, presa dlui Stelian Popescu, spiritul de jertfă și înțelegere a dlui Mișu Cantacuzino, în sfârșit jertfele materiale și eozosita muncă a tuturor membrilor partidului, ne-au întărit în credința, că foștii democrați filipescani nu numai, că reprezintă o forță indiscutabilă, dar că sunt și tovarăși vrednici în luptătorii naționali din Ardeal.

A face numai reproș pentru asta, ni-se pare un act de ingratitude și de imprudență. Iar cere jertfura foștilor democrați de dragul lui Stere, sau de dragul oricui: un act de feerie, fără pereche în istoria partidelor politice. Cere asta însemnează sau o dovadă de moral insanity politic, sau o jicnire dintre cele mai josnice la adresa dlui Maniu și a partidului întreg.

„Jicnirile“ aduse dlui Goldiş.

Dl Goldiş a fost deputat în era maghiară, directorul „Românului“, membru în comitetul executiv. In anul 1918 dsa a fost ales în comitetul, care a prezentat Unirea M. Sale Regei. A fost designat de ministru în guvernul Brătianu și ministru în guvernul Vaida. Dsa a fost vicepreședintele partidului. Găsim deci, că fără de dd. Maniu și Vaida nimeni n'a fost

mai apreciat și mai cu atențiune răsplătit pentru meritele sale, decât d. Goldiş.

In anul trecut, când a fost vorba de alegerea președintelui „Astrei“ cu toate că era un înțeles interconfesional, că viitorul președinte trebuie să fie unit, totuși dl Maniu și alții au cerut în interesul frăției, ca deastădată să se facă abatere dela regula stabilită și să fie ales un ortodox, d. Goldiş. Deși persoana dlui Goldiş n'a fost simpatizată printre uniți, deși Blajul și poate chiar ortodocșii erau pentru d. Branște, simpatizat de toată lumea, totuși fiindcă s'au depus mari insistențe, în primul rând chiar de către d. Maniu, să fie ales d. Goldiş, Blăjenii și uniții, dar și alții mulți, s'au resemnat și au votat pentru d. Goldiş. Tot d. Goldiş, în semn de recunoștință pentru d. Maniu, a știut și știe să utilizeze acum acest post în scopuri personale politice. Apoi în vremece d. Maniu nu este membru la nici o bancă sau altă societate comercială, dl Goldiş încasează diurne grase tocmai dela băncile liberale. Nimeni nu ia făcut însă vr'un reproș pentru asta.

Cu toate acestea, dl Goldiş se simte jicnit. Invoacă împrejurarea, că n'a fost chemat la timp, s'au n'a fost chemat deloc la negocieri cu partidele. După cum suntem informați, afirmația aceasta nu corespunde adevărului, întrucât la negocierile cu liberalii d. Goldiş a fost chemat, dar a fost bolnav și mai târziu a luat parte, iar la negocierile cu partidul țărănesc a luat parte dela început. La negocierile cu d. Iorga n'a luat parte decât d. Maniu, iar cu averescanii n'au avut loc negocieri serioase.

In sfârșit, felul cum s'a făcut alegerea presidentului Constituanței poate fi un motiv de supărare personală, dar vina n'o are conducerea partidului național, nici membrii acestui partid, căci d. Iorga a fost ales cu ajutorul voturilor țărăniștilor, liberale și ale partidului său. Iar imputarea ce-o face la adresa conducerii partidului, că în urma acelui fapt n'a demisionat guvernul, nu este justă pentru două motive de căpetenie: Unul, că interesele partidului și ale țării pretindeau să nu se provoace o criză de guvern, și al doilea, că majoritățile au făcut acel act de indisciplină din lipsă de experiență și nu pentru-că ar fi fost cu neîncredere față de guvernul Vaida.

Dezideratele memoriului.

In primul moment ultimul Goldiş pare un act ridicol, căci pretinde imposibilități nu ca chestiune de fond, ci ca formă. Și iată pentruce:

1. Prescrie măsuri de tactică cu privire la alte partide și slăbește prin asta autoritatea partidului.
2. Pretinde puteri excepționale pentru persoana dlui Goldiş.
3. Cere o tutelă asupra dlui Maniu.

Și toate acestea le pretinde nu dela partid, ci dela d. Maniu. — Presupunând, că d. Maniu le acceptă trebuie totuși să le supună ratificării partidului. Presupunând, că le refuză, cum le mai spune pentru decizie partidului ulterior? In orice caz, d. Maniu nu poate deci să aducă o decizie definitivă, căci fiind vorba de persoana sa nu poate fi arbitru.

Dar atunci ce rost are adresarea directă către dl Maniu? — Un singur rost și anume să creieze dificultăți dlui Maniu și să fie respins. Pentru-că d. Goldiş are interesul să apară ca o victimă a dlui Maniu, care din motive personale, a preferit spargerea partidului. Cu cât era mai nobil și mai corect dacă d. Goldiş adresa direct partidului o propunere de neîncredere împotriva dlui Maniu, cerând hotărârea congresului!

In legătură, ne vine în minte povestea cu cei doi frați: Adevărul și Minciuna, când cel din urmă cerea dela cel dintâiu, în schimbul ajutorului său, pe rând urechile, nasul, picioarele... Așa și aici! Cinstit ar fi fost, ca celce a avut curajul să facă un act de acuză atât de grav dlui Maniu să fi avut și curajul civic

de-a spune lumii: *Cer capul lui Maniu și cer să mă alegeți pe mine președinte, căci eu sunt mai vrednic decât el!*

*

Acum, după ce am văzut, că mai înainte ca memoriul să fi fost predat dlui Maniu este divulgat și comentat aproape de presa întregă, de adversari și prietini, acum după desfășurarea „importantelor“ conferențe ale averescanilor din Cluj, suntem aproape siguri, că prezentarea memoriului va fi abandonată și că acest conflict-Goldiş, izbucnind sub altă formă, va trebui totuși supus odată, spre definitivă și radicala deslegare, organelor competente ale partidului.

Scapă-ne Doamne de prietini, că de dușmani ne scăpăm noi! Styx.

Revistă bisericească.

In numărul dela 15 Ianuarie c. al organului său oficial „Sionul Românesc“, Preasfințitul Alexandru al Lugojului publică o nouă *pastorală*, în care ocupându-se de „Anul sfânt“ evoacă în culori măestre mărețele monumente de artă ale Romei papale, făcând la sfârșit un călduros apel pentru o cât mai numărăoasă participare la pelerinajul roman.

Gazetele anunță, că guvernul a transmis dlui Penescu, reprezentantul României pe lângă Sf. Scaun, instrucțiuni noi pe baza cărora învită Vaticanul la reluarea conversațiilor întrerupte *asupra concordatului*. Proiectul redactat în negocierile din vara trecută au fost afirmative acceptate de ambele părți, și discuțiunile noi se vor purta numai asupra unor stipulațiuni de detalii, ceace îndreptățește să se susțină, că concordatul va fi semnat foarte curând. — Așteptăm deci, ca oamenii cunoscutei campanii contra-concordatului să se pună de nou în mișcare.

După cum se anunță din Roma, în cursul anului sfânt se vor face următoarele *șasă canonizări*: fericitul Ioan Eudes (1601—1680), fericitul Ioan Baptist Vianney, parohul din Ars (1786—1859), fericita Magdalena Sofia Barat (1779—1865), fericita Maria Margareta Postel (1756—1846), fericitul Petru Cannisiu S. I. (1521—1597) și fericita Tereza de Lisieux (1873—1897). Primii doi se vor canoniza în aceeași zi și tot așa se va face și canonizarea fericitelor Barat și Postel, iar canonizările fericitului Petru Cannisiu și a fericitei Tereza de Lisieux se vor face numai câte una, în zile deosebite. — Fericți pelerinii anului sfânt, cari se vor nimeri în Roma cu prilejul acestor înălțătoare serbări ale bisericii!

In legătură cu ultima alocuție consistorială a Papei, *episcopii multor țări atinse de curentele bolșeviste ale Rusiei*, au înfierat în pastoralele lor de Crăciun teoriile dezastruoase ale acestei mișcări condamnate și de suprema autoritate bisericească. — O nouă dovadă a spiritului „destructiv“, de care este animată biserica Romei, al cărei șef merge — după frații ortodocși dela Sibiu — la braț cu faimosul de Trotzki.

Anunțând *deschiderea internatului Academiei de teologie ortodoxă dela Oradea-mare*, organul oficial al acestei eparhii spune, că „în urma unei oculute, ținută la Oradea-mare, de însuși d. I. C. Brătianu, prim-ministru, ministerul de război a cedat, cu drept de proprietate, eparhiei de Oradea-mare cazarma cercului de recrutare situată în bulevardul Regele Ferdinand Nr. 34, iar ministerul culte-

lor a dat un ajutor extraordinar de 1,200.000 Lei pentru adaptarea fostei cazarme în scopul internatului teologic. — Bucuroși de acest sprijin marinos al guvernului, ne întrebăm, că oare când se va găsi, în numele „protecției celei deopotrivă“, și pentru noi posibilitatea de-a putea plasa provizor (!) câteva zeci de ucenici, așezați acum în casa Minorităților din Târgu-Murăș, unde s'ar muta apoi Minoritățile din Cluj, ale căror realități ne sunt donate de mai bine de un an de zile, fără a le putea lua în folosință, și aceasta spre marea pagubă a bisericii noastre și spre rușinea tuturor, cari astfel înțeleg să promoveze interesele românismului din Cluj.

Dintr'o broșură asupra sectelor pseudoprotestante dela noi reținem, că cea mai numărăoasă dintre ele este la noi secta baptiștilor, care are circa 30,000 aderenți în toată țara. Urmează apoi adventiștii de ziua șeptea cu 4,000 aderenți, celelalte (adventiștii reformiști, creștinii după evanghelie, secerătorii, studenții de biblie, nazarenii sau pocăiții, secta inochentistă, secta pentecostaliștilor, studenții, duhoșorii și molocanii) au aderenți abia cu sutele, răslețiți și aceia prin toate unghiurile țării. — Nu știm pe ce dată se întemeiază această broșură anonimă, dar situația reală pare a fi mult mai favorabilă sectelor pomenite.

În legătură cu criza politică pe care de a se declara în Cehoslovacia, se vorbește foarte insistent și de o schimbare a raporturilor dintre stat și biserică, în sensul unei totale separări a acestor două puteri de oaltă. Părerile de această natură au primit acum de curând și aprobarea președintelui Masaryk, care a spus în declarațiile sale de Anul nou, că este pentru separația bisericii de stat, fiindcă are convingerea că legătura dintre ele nu dă roade bune. Biserica să caute să crească, prin propriile ei puteri, sentimentul religios, iar statul să se întărească prin propria sa valoare, nu prin ajutorul bisericii.

Se vede, că expulsarea patriarhului ecumenic Constantin dela Constantinopol, vinovat afirmative de uneltiri bolșevice, nu e glumă. Știri mai nouă spun anume, că poliția turcă a adresat comisiei mixte de schimb o notă, în care o roagă să termine în cel mai scurt timp pașapoartele celor expulsați. Guvernul elen va pune la dispoziția acestora un vapor al companiei „Embricos“, cu care se vor transporta și arhivele sf. Sinod, precum și obiectele sfinte mai de valoare.

Știri mărunte.

Personale. P. V. Ordinariat arhidiecezan a numit pe p. Romul Ramonșan de paroh la Boșș.

— P. Ven. Ordinariat de Oradea-mare a numit pe p. Vasile Barbul de adm. parohial I la catedrala din Oradea, iar pe p. Nicolae Sabău de paroh II la aceeași catedrală.

Distincție binemeritată. D. Vasile Pârvan, directorul școlii române din Roma, a fost ales de curând membru activ al „Academiei pontificii“ și al „Academiei pentru istoria patriei“ din Roma.

Cursurile dlui Iorga la Sorbona. Plecând Sâmbăta trecută pentru un timp de vre-o 2 luni la Paris, d. N. Iorga a început cursurile sale la Sorbona joi în 15 Ianuarie. Se vor ține alternativ două rânduri de cursuri, unele referitoare la istoria comerțului, la celelalte se

vor ocupa de povestitorii români. Referitor la aceste din urmă se anunță următoarele subiecte: Fizionomia trecutului român văzută prin romanul veacului al XIX-lea; patriarcalismul român ardelenesc la povestitorii români din 1870—1880; noile probleme sociale la povestitorii români din veacul al XIX-lea; noile curente și noii scriitori români după 1890: scriitorii munteni, moldoveni și transilvăneni. Afară de acestea d. N. Iorga va mai ține și alte cursuri, înafară de Sorbona.

Locale. Dumineca viitoare, a săptămânei XV după Înălțarea sf. Cruci (Zaheiu), va predica în catedrală Reverendul Victor Fodor, cassierul Administrației centrale capitulare.

— **Lucrările pentru introducerea luminei electrice** sunt în plin mers. Societatea electrică va încheia, pe cât știm, zilele acestea contractul definitiv pentru construirea rețelei, cu firma Gaaz din Cluj, iar capitlul de asemenea a făcut toate pregătirile, pentruca adaptarea iazului de beton dela moara Laday (Petrisat) pentru turbina electrică să se facă îndatăce timpul va permite aceasta. Avem deci cele mai bune nădejdi, că cel mai târziu prin Septembrie a acestui an Blajul va avea noua sa lumină.

— Dumineca trecută s'a ținut în localul Casinei române o nouă serată de ceai, aranjată cu concursul binevoitor al Reuniunii femeilor. O fost o sară plăcută, realizându-se pentru ambele instituții venite frumoase.

Nu vor mai fi crășme noi. În urma rapoartelor primite din partea administrațiilor financiare din țară, prin care se arată că numărul cârciumelor în aproape toate comunele depășește cu mult proporția de populație, prevăzută de actuala lege a băuturilor spirtoase, ministerul de finanțe a hotărât, ca, începând dela 1 Ianuarie 1925, să nu se mai elibereze nici un nou brevet de licență pentru vânzarea cu amănuntul a băuturilor spirtoase. Ministerul de finanțe a și transmis de curând o circulară în acest sens către toate administrațiile financiare din țară. — Este un gând din cele mai bune, și era bine dacă factorii competenți s'ar fi trezit ceva mai de grabă.

Mulțumită publică. Ni-se cere publicarea următoarelor șire: „I. Preasfinția Sa Valeriu Frențiu, episcopul Orășii, s'a îndurat preagrațios a dăruii 7000 Lei pentru renovarea capelei și casei parohiale din Galșa. Pentru acest dar ne exprimăm cea mai fierbinte mulțumită. — Victor Ghitta, paroh.“

† **Dumitru Florian**, colonel în retragere și un cunoscut fruntaș al vieții noastre publice din Ardeal, s'a stins la Orăștie în ziua de 9 Ianuarie, la vârsta de 56 ani. — Odihnească în pace!

x **MIMY POPESCU** și **DR. ILARIU ALDEA** logodiți. — Felicitări!

Telefonul „Unirii“.

Redacțional. Din cauza articolului politic mai lung din fruntea acestui număr, a trebuit să suprimăm de astădată câteva din rubricile obișnuite, pentru care lucrul cerem cititorilor noștri cuvenitele scuze.

„**Infrățirea**“ Cluj. Deși nu înțelegem dragostea deosebită ce-o aveți față de „Evreul budapestan“, Török János, pe care-l faceți „episcop greco-catolic“ la Pittsburg (America), ne simțim datori să vă lămurim, că fiul Evreului Adolf Toch dela Budapesta nu este un episcop gr.-catolic, ci unul gr.-oriental. Lucrul acesta îl puteați bănuși de altfel și numai din faptul, că e vorba că „Preasfinția Sa“ are de gând, să vină în România cu acelaș scop de cerșitorie pe care l-a avut mai dăunăzi și „Sanctitatea Sa“ Damianos dela Ierusalim. Dar pentruca să fiți deplin incredințați, că toată povestea DV. cu Papa Benedict al XV-lea, cu vizita lui la Roma șcl. sunt scornituri foarte puțin inteligente, Vă rugăm să cunoașteți, că în toată America nu este încă nici un episcop gr.-catolic, și că episcopul catolic din Pittsburg, numit la 16 Iunie 1921, ascultă de numele Ugo Boyle, un american veritabil născut în Tehustoron la 8 Octombrie 1873. — Vă rugăm deci să desmințiți știrea publicată în numărul dela 16 Ianuarie, că „în timpul șederii sale în țară, (Preasfințitului Török) i-se va atașa un delegat bisericii unite din Blaj.“

M. Sibiu. Deodată cu biserica și celelalte realități din Cib, Consiliul de miniștri ne-a restituit și bisericile din Drăguș și Ucea de sus, confirmând odată mult drepturile noastre, cari nu pot fi lăsate la discreția Neodihniților dela Dvoastră și aici chiar la aceea a marunțelor organe administrative ale județelor. Venim ca un dus rece peste capetele înfierbântate ale tuturor pescuitorilor în tulbure, această hotărâre ministerială va trezi poate de cap și pe d. prefect Radovici, cu știrea căruia era să fie arestat mai dăunăzi trimisul bisericii noastre dela Drăguș.

S. Pricaz. Din suma trimisă, 10 Lei au trecut în restanța anului 1923, 120 abon. pe 1924 și numai 3 Lei au rămas în abonamentul anului curent.

L. Lunca. Pe anul 1924 a fost restanță de 30 Lei deci numai 80 Lei au trecut în abonamentul an. curent.

Doina - Beiuș. Achitat pe 1924 întreg, iar pe 1923 130 Lei. — Mai restanți pe anul curent cu 20 Lei.

Dr. P. Tg.-Murăș. Achitat pe 1924, iar 80 Lei au trecut în abonamentul anului curent.

M. Arad. Am primit suma trimisă. Achitat până în 1 V 1925.

E. Aiton. Nu s'a înecat și nici n'are de gând să o facă.

Subsemnata pe această cale vin să mulțumesc din inimă tuturor prietenilor și cunoscuților, cari din prilejul trist al morții neuitatului meu soț *Ioan cândva Petean*, au binevoit a mă mângăia prin scrisori ori verbal, în suferințele mele.

Jucul-nobil, la 7 Ian. 1925.

văd. *Iosefa Petean n. Mihali*
preoteasă.

(25) 1-1

Uzinele de fier și domeniile din Reșița S. A.

AVIZ

Purtătorii de chitanțe definitive asupra acțiunilor emisiunii a IV-a, realizată în Mai 1924, sunt invitați să-și prezinte chitanțele complet achitate la sediul Societății București, str. Povernei Nr. 2, între orele 9—12, spre a obține acțiuni definitive.

Uzinele de Fier și Domenii
din Reșița S. A.

(26) 1-2

Preoțime! Nou Apărut!

Predici la morți

de I. MARGA, protopop

1 expl. 45 lei, plus 5 lei porto.

Se află la Librăria Anca. Cluj.

(7) 9-20

VASILE HOZA

PRĂVĂLIE DE MANUFACTURĂ.

(97) 9-52

Mare asortiment de mărfuri din Cehoslovacia ca: **Zefire, Delenuri, Satinuri, Basmale** etc., precum și o dăjdi bisericești: **Yestminte și Prapori** din cele mai bune stoffe elvețiene, apoi **Potire, Cădelnițe, Cruci de mână și Cruci de prapori** cu prețuri convenabile.

Serviciul ireproșabil.

NB. Rog nimeni să nu-și comande din alt loc până ce nu se va comenzi vinge de prețurile mele.

SIBIU, Piața Prințul Carol Nr. 6.